

การศึกษาแนวทางการลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว

กรณีศึกษา : ตลาดน้ำบางน้อย, จังหวัดสมุทรสงคราม

A Study on Decreasing Tourism Environmental Impacts :

A Case Study of Bang noi Floating Market, SamutSongkram Province

ภัทรสุดา มณฑา¹ และ สุวินชัย หวนกลาง²

สาขาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

pear_pattharasuda@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมท่องเที่ยว ทั้งทางด้านบวกและด้านลบ จากการมาท่องเที่ยว เพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนาและลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว เก็บข้อมูลที่ตลาดน้ำบางน้อย จังหวัดสมุทรสงคราม การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีกลุ่มคนที่ศึกษา คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย และกลุ่มประชากร ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เดินทางมาจากกรุงเทพมหานคร มีอายุ 21 – 30 ปี สถานภาพโสด มีระดับการศึกษาในปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัท รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักกับครอบครัว สนใจรับประทานอาหารขึ้นชื่อ ฟังเพลงไทย ดนตรีไทย ร้องเรือ และเลือกที่จะกลับมาท่องเที่ยวอีกแน่นอน ปัจจัยที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้อย คือปัจจัยด้านมลภาวะ ด้านจิตสำนึก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม และด้านการใช้ประโยชน์และดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า ตลาดน้ำบางน้อยมีปัญหาเรื่องของน้ำขุ่น มีกลิ่นปัญหาขยะที่มีมาก และปัญหาทัศนียภาพ ไม่เป็นระเบียบ ซึ่งผู้เกี่ยวข้องได้เสนอเพื่อหาแนวทางการแก้ไข โดยร่วมมือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ชุมชน การจัดการขยะทางน้ำ การจัดถังขยะสีต่าง ๆ เข้ามาในพื้นที่การจัดระเบียบภายในพื้นที่ การประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนรู้จักรักหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยว ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตลาดน้ำบางน้อย

Abstract

The research study has following objectives: 1) to examine the key factors affecting a cause of the environmental change from the tourism and 2) to determine the positive and negative impacts from the tourism affecting the environment of the community. The research was conducted by quantitative and qualitative methods. Samples were Thai tourists and officials of the Bang Khonthi District and entrepreneurs at the Bang Noi Floating Market.

Through the quantitative method, the study found that most samples were females and came from Bangkok, aged between 21-30 years old, with bachelor's degree, and single

travelers. Their occupations were private company employees, earning 10,001-20,000 Baht a month, most tourists ever visited the floating market with family to relax, to eat a famous local food, and activity, to cruise, and to sing Thai music. If there is a chance, they would like to come back to Bang noi floating market again.

Through the qualitative research, it was found that Bang noi Floating Market has a problem of water which was muddy, stinky. There was so much garbage, and not enough bin. The shops were located inappropriately. The government agencies solutions, especially the local governments need to accelerate development of their own capabilities academic law and regulations for the public to understand the meaning and importance of natural resources and the environment and develop publicity campaign to create awareness for the people to love, protect the natural resources and the environment together.

Keyword : Tourism , Environmental impact , Bang Noi Floating Market

บทนำ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกใช้เป็นพลังงานในการขับเคลื่อนพัฒนาประเทศเกือบทุกประเทศทั่วโลกในหลายทศวรรษที่ผ่านมา รวมทั้งประเทศไทย โดยมุมมองของสังคมมองว่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากธรรมชาติเป็นปัจจัยที่ได้เปล่า (Free Goods) สำหรับประเทศไทยนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเน้นความเจริญก้าวหน้าทางการค้าและอุตสาหกรรมตาม เศรษฐกิจโลก ทำให้ลืมไปว่าสิ่งที่เป็ธรรมชาตินั้นคือรากฐานที่จะทำให้การค้าและอุตสาหกรรมก้าวหน้าไปได้ (สุชาติา ใช้รุ่งเรือง , 2550:4) การเพิ่มขึ้นของประชากรในชุมชนเมืองใหญ่ที่มีประชากรอาศัยอยู่รวมกันเป็นจำนวนมากหรือชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากย่อมมีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาในภาคการเกษตร ภาคการท่องเที่ยว และภาคอุตสาหกรรม เพื่อให้เพียงพอต่อการบริโภคและเพิ่มรายได้ให้กับประชากร ทำให้สภาวะปัจจุบันก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของสิ่งแวดล้อมในหลายๆ ด้าน ซึ่งล้วนเป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น ปัญหายะมุลงฟอย ปัญหาน้ำเสียและปัญหาทางสังคม

จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติและตามจังหวัดสมุทรสงครามได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดไว้ว่าจะพัฒนาให้จังหวัดเป็นศูนย์กลางการพักผ่อน และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งนี้เพราะปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันคือเกือบทุกพื้นที่ของจังหวัดสมุทรสงคราม ประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่ที่มีอาชีพทำการเกษตร ได้เปลี่ยนวิถีชีวิตเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวและใช้พื้นที่ของตนเป็นแหล่งท่องเที่ยวสร้างโฮมสเตย์ เช่น ตลาดน้ำอัมพวา ตลาดน้ำท่าคา ตลาดน้ำบางนกแขวก และตลาดน้ำบางน้อย เป็นต้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,2552)แต่ในช่วงที่ผ่านมาจังหวัดสมุทรสงคราม มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวจำนวนมากและการที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและมีความนิยมในการเดินทางมา จึงทำให้ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมตามมาทั้งทางด้านบวกและด้านลบ เมื่อมีรายได้มากขึ้น ทำให้เกิดการตอบสนองความต้องการมาขึ้นจนลืมการดูแลรักษา และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่อาจจะเกิดปัญหา เช่น การบุกรุกพื้นที่ การทำลายธรรมชาติ เพื่อการปลูกสร้างที่พักรองรับนักท่องเที่ยว ปัญหาทางน้ำ ปัญหายะมุลงฟอย สิ่งแวดล้อมถูกทำลายอย่างไม่ได้ตั้งใจ (ศรีสุวรรณ เกษมสวัสดิ์, 2553)เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวมากก็ก่อให้เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อมที่สังเกตได้ชัดเจนคือเรื่องของน้ำและขยะ ที่มีจำนวนมากและก่อให้เกิดปัญหา

สิ่งแวดล้อมในด้านอื่นๆอีกด้วย เช่นเดียวกับพื้นที่อำเภออัมพวา ก็กำลังเกิดปัญหาด้านน้ำและขยะเนื่องมาจากมีนักท่องเที่ยวและที่พักจำนวนมาก ซึ่งตลาดน้ำบางน้อยและตลาดน้ำอัมพวา ห่างกันเพียง 5 กิโลเมตร ซึ่งต่างก็ได้รับผลในด้านสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ตลาดน้ำบางน้อย ต้องการที่จะให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของสิ่งแวดล้อมในชุมชนรับรู้ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การเฝ้าระวัง และการมีส่วนร่วมจัดการสิ่งแวดล้อม การใช้ประโยชน์ร่วมกัน จึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้อย อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนช่วยให้ประชาชนได้เกิดความรู้ มองเห็นคุณค่าและประโยชน์ของสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่รอบตัว ทำให้เกิดจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นตน และร่วมกันใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างจำกัด เพื่อให้เกิดผลเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด อันจะนำมาซึ่งความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชนในท้องถิ่น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางมาเที่ยว และ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมท่องเที่ยว จากมุมมองของกลุ่มนักท่องเที่ยว ชุมชน และผู้นำชุมชน
2. เพื่อศึกษาผลกระทบทั้งทางด้านบวก และด้านลบ จากการมาท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในแหล่งชุมชนจากมุมมองของกลุ่มนักท่องเที่ยว ชุมชน และผู้นำชุมชน
3. เพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนาและลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว
- 4.

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม คือนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้อยและ กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนบางน้อย ประชาชน ผู้ประกอบการร้านค้าและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพ และภูมิลำเนา

ตัวแปรตาม คือ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ด้านมลภาวะสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ด้านจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และ ด้านการใช้ประโยชน์และดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

การลงพื้นที่วิจัย ตลาดน้ำบางน้อยซึ่งมีพื้นที่อยู่ในบริเวณวัดเกาะแก้ว ตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงครามแจกแบบสอบถาม และ ลงพื้นที่สัมภาษณ์ คือ วันศุกร์- วันอาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ตั้งแต่เดือน เมษายน-มิถุนายน รวม 3 เดือน

การทบทวนวรรณกรรม

รุ่งทิพย์ บำรุงสุข (2555) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลการจัดการสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 21 - 30 ปี ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวรายได้ไม่เกิน10,000บาทและมีสถานภาพโสด มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และด้านมลภาวะ ด้านจิตสำนึกการจัดการสิ่งแวดล้อม และด้านการใช้ประโยชน์และดูแลรักษา อยู่ในระดับมากในขณะที่ด้านการมี

ส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรมและด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก

ศุภวรรณ เจริญชัยสมบัติ (2554) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชนจากการท่องเที่ยว กรณีศึกษาเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 4 ข้อคือ น้ำ มีลักษณะที่เปลี่ยนไป คือน้ำสีขุ่น มีกลิ่นเหม็น ไม่สามารถนำไปอุปโภคหรือบริโภคได้ อากาศ มีสภาพร้อนมากขึ้น เกิดจากสิ่งปลูกสร้าง ทำให้เกิดความแออัด ชยะ มีปริมาณสูงขึ้นจนทำให้จำนวนถังขยะไม่เพียงพอ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจึงจัดถังขยะทั้งสีเขียวและสีเหลืองมายังพื้นที่ เพื่อรองรับกับจำนวนที่มากขึ้น ทักษะคุณภาพ การตั้งร้านค้าขายไม่เป็นระเบียบเกิดความไม่สงบ นักท่องเที่ยวส่งเสียงดัง การเปลี่ยนแปลงวิถีชุมชนเป็นไปอย่างช้า ๆ

ณัฐวรรณ สุนทรวิริทธิ์โชติ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตตำบลสามบั้งชิต : ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในตำบลสามบั้งชิต ที่กล่าวว่า จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่าง ๆ เพื่อหาวิธีพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาแม่น้ำลำคลอง การเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการหมู่บ้านในชุมชนเพื่อเสนอข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ และแนวทางการแก้ไขปัญหา หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนรู้จักรักหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน จะต้องมีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำรงคงอยู่ชุมชนและพัฒนาอย่างยั่งยืนตลอดไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำบางน้อย ได้กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรกรณีไม่ทราบประชากรที่แน่นอน ที่ระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างคือ 400 คน โดยแบ่งกลุ่มสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถามแบบสะดวก แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยว

การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพคือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับพื้นที่ตลาดน้ำบางน้อย ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) จำนวน 12 ท่าน

2. ขั้นตอนการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ แบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยลักษณะของแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วน มีลักษณะเป็นคำถามแบบประเมินค่า Likert Scale 5 ระดับ จำนวน 3 ส่วนและ เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด ให้เติมในช่องว่าง จำนวน 1 ส่วน แบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้มีการทดลองแจก 30 ชุด เพื่อทำการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ได้ค่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบสอบถาม มากกว่า 0.70 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารอ้างอิง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งข้อมูลจากเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม พร้อมทั้งขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้แก่ โดยการเข้าไปเก็บข้อมูลหรือทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 400 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

- สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าความโด่ง ค่าความเบ้

- สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่า t-test ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม ใช้ค่า F-test แบบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One- Way ANOVA ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของประชากรที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม การวิเคราะห์พฤติกรรมทางทอ้งเที่ยว โดยใช้สถิติ Chi – Square และใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirm factor analysis: CFA) เพื่อใช้ตรวจสอบปัจจัยใดเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทอ้งเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาทำการถอดคำสัมภาษณ์แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 57.8 เดินทางจากกรุงเทพมหานครร้อยละ 64.3 โดยเป็นนักท่องเที่ยวที่มีอายุตั้งแต่ 21 – 30 ปี ร้อยละ 56.8 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 56.3 มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 43.8 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทร้อยละ 23 มีรายได้เฉลี่ย 10,001 – 20,000 บาท ร้อยละ 22.5

ในด้านของพฤติกรรมทางทอ้งเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาตลาดน้ำบางน้อย พบว่า เคยเดินทางมาที่ตลาดน้ำบางน้อยแล้วเป็นครั้งที่ 2 ร้อยละ 64 เลือกเดินทางมากับครอบครัว ร้อยละ 53.8 ใช้วิธีการขับรถส่วนบุคคลมาเอง ร้อยละ 72.5 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือกที่จะมาทอ้งเที่ยวที่ตลาดน้ำบางน้อยเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ร้อยละ 45.8 แรงจูงใจในการมาคือมีกิจกรรมต่าง ๆ ในแหล่งเที่ยว ร้อยละ 24 และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือกที่จะกลับมาทอ้งเที่ยวอีกแน่นอน ร้อยละ 44.2

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (First Order Confirmatory Factor Analysis : CFA) ของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการทอ้งเที่ยว ตลาดน้ำบางน้อย

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการทอ้งเที่ยว	น้ำหนักองค์ประกอบ b (SE)	t	R ²
ด้านมลภาวะสิ่งแวดล้อม	0.97** (0.08)	22.47	0.55
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการแก้ปัญหา	0.70** (0.08)	0.05	0.84
ด้านจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม	0.97** (0.08)	22.47	0.55
ด้านการใช้ประโยชน์และดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม	0.65** (0.08)	17.28	1.00
Chi – Square = 10.58 , df = 6 , P = 0.10 , RMSEA = 0.00			

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบคุณลักษณะของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว ตลาดน้ำบางน้อย พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยทั้ง 4 ด้านมีค่าเป็นบวก โดยมีขนาดตั้งแต่ 0.65 ถึง 0.97 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกปัจจัย สรุปได้ว่า ปัจจัยทั้ง 4 ด้าน เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว

ปัจจัยด้านมลภาวะสิ่งแวดล้อม พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความคิดเห็น คือ มีปริมาณขยะ ในแหล่งท่องเที่ยวมีจำนวนมาก จุดทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูล สกปรกไม่ได้รับการดูแล นักท่องเที่ยวบางส่วนสูบบุหรี่และทิ้งก้นบุหรี่ลงพื้นหรือแม่น้ำลำคลอง และ ร้านค้าทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงแหล่งน้ำลำคลองมีการใช้ภาชนะ โฟมพลาสติก ในการบรรจุอาหาร ไม่มีสื่อแจ้งจุดทิ้งขยะให้เห็นเด่นชัด ร้านค้าใช้เครื่องขยายเสียง ทำให้เกิดเสียงดังรบกวน และลำดับสุดท้ายคือน้ำในคลองบางน้อย เปลี่ยนสี หรือ มีกลิ่นเน่าเหม็น จากขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลมากปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมคือ คนในชุมชนและผู้ประกอบการ ควรคัดแยกขยะ ไม่ทิ้งขยะ สิ่งปฏิกูล หรือปล่อยน้ำเสีย ลงในแม่น้ำลำคลอง ควรส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์การไม่ทิ้งขยะลงแหล่งแม่น้ำลำคลอง ผู้ประกอบการร้านค้า ควรใช้ถุงผ้า หรือ ถุงที่ผลิตจากธรรมชาติ ไม่ควรใช้ถุงพลาสติก หรือ โฟม และ คนในชุมชนและผู้ประกอบการ ควรร่วมมือกันรักษาความสะอาดในแหล่งสถานที่ท่องเที่ยว ควรมีการจัดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์ ทิ้งขยะให้ถูกที่ปัจจัยด้านจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมพบว่า นักท่องเที่ยวเห็นด้วยว่าควรบอกให้สมาชิกที่เดินทางมาด้วยใช้สินค้าที่เกิดขยะน้อยที่สุดรองลงมาคือควรส่งเสริมให้มีการรักษาความเป็นธรรมชาติของชุมชนดั้งเดิมไว้ และ ให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เข้ามาดูแลจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์และดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมควรมีแหล่งข้อมูลเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน รองลงมาคือควรเพิ่มจุดทิ้งขยะให้มีเพียงพอ

สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนาและการจัดการสิ่งแวดล้อมของตลาดน้ำบางน้อย พอสรุปได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวและผลกระทบที่เกิดขึ้นด้านสภาพน้ำการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และผู้เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่มากขึ้น นักท่องเที่ยวที่เข้ามายังชุมชนคลองบางน้อย การถ่ายเทของเสีย การทิ้งขยะลงแหล่งน้ำ ทำให้ลักษณะของน้ำสีขุ่น น้ำมีกลิ่นเหม็นมากกว่าในอดีต เกิดมลพิษทางน้ำ ไม่สามารถนำมาอุปโภคบริโภคได้อย่างเดิมด้านขยะตลาดน้ำบางน้อย มีปริมาณขยะเพิ่มสูงขึ้นเกิดจากการขยายตัวของชุมชน ประกอบกับการพัฒนาตลาดน้ำบางน้อยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลให้จำนวนผู้ประกอบการร้านค้าเพิ่มมากขึ้น ทั้งชุมชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการต่าง ๆ รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดขยะเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่เป็นกล่องโฟม ถุงพลาสติก แก้วพลาสติก เป็นภาชนะบรรจุอาหาร จำนวนถึงขยะมีไม่เพียงพอ ทำให้เกิดขยะล้นถึงถูกทิ้งข้างถังขยะส่งกลิ่นเหม็นด้านทัศนียภาพและบ้านเรือน ชาวบ้านพยายามรักษาความเก่าแก่ไว้ดั้งเดิม การตกแต่งยังคงรักษาไม่ให้ทันสมัยจนเกินไปการสร้างบ้านเรือในชุมชนตลาดน้ำบางน้อย ในอดีตกับปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปไม่มากไม่น้อย เพราะมีการซ่อมแซมบ้านเพื่อเปิดเป็นโฮมสเตย์ ร้านกาแฟ ร้านขายของที่ระลึก เปิดบ้านเพื่อใช้พื้นที่ทำการค้าขาย ไม่ใช่เพื่ออาศัยอยู่เพียงอย่างเดียว ด้านอาชีพของคนในชุมชนและสภาพเศรษฐกิจในชุมชน ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร อาชีพค้าขาย อาชีพรับราชการ แต่เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน ก่อให้เกิดอาชีพเสริมในชุมชน สภาพทางเศรษฐกิจของคนในชุมชนโดยภาพรวมดีขึ้น ส่วนใหญ่มีรายได้มากขึ้นจากอาชีพเสริม โดยมีปัจจัยหลักคือการเปิดแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้อย

2. แนวทางการพัฒนาและจัดการสิ่งแวดล้อมของตลาดน้ำบางน้อย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน/ตัดสินใจ ร่วมกิจกรรมด้านน้ำและขยะทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของ ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการจัดการสิ่งแวดล้อม และสามารถปรับเป็นแนวคิด เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมให้ยืดหยุ่นขึ้น มีการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการมีส่วนร่วม ผู้นำชุมชนเป็นแกนนำให้กับชุมชนในการรณรงค์ให้ชาวบ้านเก็บขยะข้างทาง 1 ครั้งต่อสัปดาห์ โดยขยายความคิดไปสู่โรงเรียนและวัด การสร้างทัศนคติทางสิ่งแวดล้อมที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ผู้นำชุมชนเป็นแบบอย่างที่ดีในการไม่ทิ้งขยะ เป็นแบบอย่างในการดูแลปัญหาน้ำเสียในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีคนมาเก็บขยะขายก็มี การตั้งโครงการการจัดการขยะการเกษตรโดยนำขยะพวกเศษอาหารมาทำปุ๋ย มีการคัดแยกขยะการพาเด็กพายเรือเก็บขยะในลำคลอง ถ้ามีกีฬาภายในชุมชนเราจะมีการแทรกในเรื่องของการรณรงค์ขยะเข้าไปด้วย และมีการปลูกจิตสำนึกให้แก่ชุมชนชาวบ้าน อบต.กระดังงา มีการรณรงค์ไม่ใช้โฟม ในการบรรจุอาหาร เน้นการใช้ใบตองในการบรรจุอาหารแทน

อภิปรายผล

ด้านปัจจัยที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ คือ ด้านมลภาวะ ด้านจิตสำนึก รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม และด้านการใช้ประโยชน์และดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม โดยสามารถยืนยันสมมุติฐานการวิจัยได้ว่า นักท่องเที่ยว ชุมชนและผู้ประกอบการ ที่มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ที่แตกต่างกัน จะมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งด้านบวกและด้านลบจากการมาท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งทิพย์ บำรุงสุข (2555) ผลจากการทดสอบพบว่า อายุ อาชีพ และรายได้ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็น ต่อปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและผลการจัดการสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน โดยกล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวม ด้านมลภาวะ ด้านจิตสำนึกการจัดการสิ่งแวดล้อม และด้านการใช้ประโยชน์และดูแลรักษา อยู่ในระดับมากในขณะที่ด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาตลาดน้ำบางน้อยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เคยเดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำบางน้อยแล้วเป็นครั้งที่ 2ซึ่งส่วนใหญ่จะเดินทางมากับครอบครัว รองลงมาคือเดินทางมากับเพื่อน และจะใช้วิธีการขับรถส่วนบุคคลมาเอง ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ พรทิพย์ บุญเที่ยงธรรม (2555) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำในเขตตลิ่งชัน จังหวัดกรุงเทพมหานครฯ ที่กล่าวว่า ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดน้ำในเขตตลิ่งชันเป็นผู้ที่เคยเดินทางมาเที่ยวแล้ว ส่วนใหญ่จะเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว และมาเที่ยวกับญาติหรือคนในครอบครัว

ด้านคุณภาพของน้ำมีลักษณะสีขุ่นมีกลิ่นเหม็น เนื่องจากนี่ยังมีการปล่อยของเสียลงสู่แม่น้ำคลองบางน้อย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้น ปริมาณขยะเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่เป็นเศษอาหารที่เหลือจากนักท่องเที่ยว ด้านทัศนียภาพของตลาดน้ำคลองบางน้อย มีจุดเด่นทั้งบ้านเรือนอาจจะเปลี่ยนแปลงไปบ้าง ประกอบกับคนในชุมชนคลองบางน้อยมีการตกแต่งอาคารบ้านเรือน เปิดบ้านเป็นโฮมสเตย์ ทำให้มีการเข้ามาพักอาศัยที่แน่นขนัด สอดคล้องกับ ศุภวรรณ เจริญชัยสมบัติ (2554) ศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชนจากการท่องเที่ยว กรณีศึกษาเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว คือน้ำสีขุ่น มีกลิ่นเหม็น ไม่สามารถนำไปอุปโภคหรือบริโภคได้ ขยะ มีปริมาณสูงขึ้นจนทำให้จำนวนถังขยะไม่เพียงพอ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจึงจัดถังขยะทั้งสีเขียวและสีเหลืองมาวางพื้นที่ เพื่อ

รองรับกับจำนวนที่มากขึ้น ทักษะภาพการตั้งร้านค้าขายไม่เป็นระเบียบเกิดความไม่สงบ นักท่องเที่ยวเสี่ยง
ตั้ง การเปลี่ยนแปลงวิถีชุมชนเป็นไปอย่างช้าๆ

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาพบว่า ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว สามารถแก้ไขได้ด้วยการปลูกฝัง
จิตสำนึกแก่เยาวชนในท้องถิ่น ให้มีความรู้สึกรักหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ ให้นักท่องเที่ยวได้เห็น
ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติในชุมชน โดยหน่วยงานของรัฐควรให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่ามีความสำคัญต้องรู้จักอนุรักษ์ให้คงอยู่ไว้ตลอดไป

2. ในการศึกษางานวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ
สิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ หรือการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนตลาดน้ำบางน้อย

เอกสารอ้างอิง

- สุชาติ ไร่รุ่งเรือง.(2550). การบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์กรบริหาร
ส่วนตำบลในจังหวัดราชบุรี.วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ศรีสุวรรณ เกษมสวัสดิ์. (2553). รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ
อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม.รายงานการวิจัย. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- อรรธรณ เลิศสุนนท์.(2553). ปัจจัยส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองบางน้อย อำเภอบางคนที จังหวัด
สมุทรสงคราม. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศุภวรรณ เจริญชัยสมบัติ.(2554). การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชนจากการท่องเที่ยว
กรณีศึกษาเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบ
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐวรรณ สุนทรวิโรจน์. (2556). การศึกษาสภาพแวดล้อมในเขตตำบลสามบัณฑิต : กรณีศึกษาปัจจัยที่
มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน. รายงานการวิจัย. คณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พรทิพย์ บุญเที่ยงธรรม. (2555).การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว ความคาดหวัง และ
ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำในเขตตลิ่งชันจังหวัด
กรุงเทพมหานคร.หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิต.
- รุ่งทิพย์ บำรุงสุข. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม:กรณีศึกษา เขตลุ่มน้ำแม่กลอง อำเภอ
เมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ภาควิชาการจัดการทั่วไป คณะ
บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2552). 15 ตลาดบก16ตลาดน้ำ[คู่มือการท่องเที่ยว]. กองข่าวสาร
ท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง